

להתודע ולהגלות מחמדי התורה בכל דף בשי"ס

עירובין דף נה

בענין בתים שמתעברים עם העיר

בעירובין דף נ"ה: תא שמע, אלו שמתעברין עמה, נפש שיש בה ארבע אמות על ארבע אמות, והגשר והקבר שיש בהן בית דירה, ובית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן, ובית עבודת כוכבים שיש בה בית דירה לכומרים, והאזרות והאוצרות שבשדות ויש בהן בית דירה, והבורגנין שבתוכה, והבית שבים, הרי אלו מתעברין עמה וכו'. אמר רב הונא, יושבי צריפין אין מודדין להן אלא מפתח בתיהן וכו'. אמר רב אשי אם יש שם שלש הצירות של שני בתים הוקבעו.

- א -

עיבור העיר על ידי בורגנין

לא היה נקבע על ידם שם 'עיר', אלא דכיון שיש כבר שם עיר, הרי הם מועילים ליתן עליהם שם עיבור לעיר. א

ואחד מהם הוא מה ששינוו שהבורגנין מתעברין עם העיר, והנה בורגנין פירש רש"י לעיל דף כ"א. (ד"ה אין) שהם סוכות שעושין שומרי העיר ואינו דבר קבוע, ורש"י בסוכה דף ג': (ד"ה בורגנין) מפרש שהוא צריף שעושין מערבה וקנים לשומרי פירות, וזה אינו נחשב בית לגבי קביעות עיר, שהרי זה כצריפין שאין נקבע על ידם שם עיר, ומכל מקום כיון שיש שם כבר שם עיר, מועילין הבורגנין להתעבר עם העיר, למדוד תחומי העיר מאחרי הבורגנין.

ולא עוד, אלא שמצינו עוד קולא נוספת בבורגנין, דהנה בגמ' בסוכה שם אמרו דבית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, אין עושין בו עיבור לעיר. והיינו דצריך שהבית שמתעבר עם העיר צריך שיהא בו ארבע אמות על ארבע אמות, כי בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות אינו ראוי לתשמישו, וזה גרע מבורגנין, כי בורגנין חשוב לתשמישו, אבל בית שאין בו ד' על ד' אינו ראוי לתשמישו. וכתב הריטב"א שם דבורגנין מתעברין עם העיר אפילו אם אין בהם ארבע אמות על ארבע אמות, כיון שהוא ראוי כן לתשמישו, אבל בית פחות מארבע אמות אינו ראוי לתשמישו.

ובדגול מרובה בשו"ע סי' שצ"ח כתב כן מעצמו דבורגנין מתעברים עם העיר גם כשאין בהם ד' על ד', והוא מסתייע לזה מדברי רש"י בסוכה שם (ד"ה למילתייהו, הא) שכתב דבורגנין אפילו בפחות מד' על ד' ראוי ללינת לילה לאדם אחד, אבל בית פחות מד' על ד' אינו ראוי לתשמישו, דבית עשוי לדירת קבע תמיד, ומשמע בדבריו דבורגנין הוא דירת עראי ללינת אדם אחד, ולכן אין צריך שיהא ארבע אמות על ארבע אמות. ב

הבדל בין גדרי בית בנוגע לקביעות ה'עיר' ובין גדר בית לגבי 'עיבור עיר' / בורגנין אינן קובעין שם עיר ומתעברין עם העיר / בורגנין שאין בהם ד' על ד' / סוכת החג בחג שאין בה ד' על ד'.

- גמרא, ריטב"א, דגול מרובה, ערוך לנר -

א. בתחילה יש להקדים הקדמה קצרה. הנה בפרקים אלו מבואר כמה פעמים דלגבי מדידת אלפיים אמה לתחום שבת נחשבת כל העיר כארבע אמות, שמי ששוטת בתוך עיר מודדין לו את התחום מקצה העיר והלאה. וכן ישנן עוד בדיני תחומין כמה פרטי דינים הנוגעים ל'עיר', כגון מה ששינונו להלן דף נ"ז. דשתי עירות שאין ביניהם יותר מקמ"א אמה ושליש (שיעור שתי קרפפות) הרי הן מצטרפות להחשב כעיר אחת, ומודדין אלפיים אמה מקצה שתי העירות. וכן נוגע דין 'עיר' לגבי מדידות שנותנין לעיר את הריבוע.

וזה נלמד מדברי הגמ' ד'יושבי צריפין', שכדי שיוקבע שם 'עיר' שנוכל למדוד את התחום מקצה העיר, צריך שיהיו שם בתים קבועים, והשיעור בזה הוא שיהיו שם שלש הצירות של שני בתים, וכמו ששינונו להלן דף נ"ט. דשם עיר נקבע על ידי שיש שם שלש הצירות של שני בתים, ואז, מאחרי שכבר נקבע שם עיר, שוב יש להוסיף גם בתים כאלו שהם בעצמם לא היו קובעין 'שם עיר', וכמו ביושבי צריפין, שאם יהיו שם אפילו מאה צרופין, לא יוקבע בזה שם עיר, ומדידת התחום יוקבע לכל אחד מפתח ביתו, אכן אם יש שלש הצירות של שני בתים נקבע בזה שם עיר, וכדברי רש"י (ד"ה ג') שאז נקבעו גם צריפין להחשב מן העיר.

והנה במתני' בתחילת הפרק שינונו כיצד מעברין את הערים וכו', והיינו שיש דין 'עיבור' לעיר, שיש בתים שעל ידן מוסיפין על העיר דין עיבור וניתוסף מדידת העיר, ועל זה שינונו בברייתא כמה סוגי בתים שבעצמותן

השלמות והוספות

אכן אם יש שם חדר של ד' על ד' לשומר כדי ללון שם, כתב בחזו"א שם דאיתו החדר נחשב בית דירה, אמנם אין זה מועיל ליתן שם דירה לכל הבית הרושת למדוד אלפיים מקצה בית החרושת, אלא מודדין מאותו בית דירה של שומר.

אמנם בשו"ת מחזה אליהו סי' ע"ח מוכיח דכמה פוסקים סוברים דבית חרושת שיש שם מסעדה לפועלים נחשבת כולה כבית דירה, דלא כחזו"א, ומסיק דהלכה כדברי המקיל בעירוב. [וענין זה שכיח מאוד כי הרבה איזורי תעשייה הם מחוץ לשאר ישוב העיר].

ב. בדגול מרובה שם מוסיף דאע"ג דבורגנין אין צריך ד' על ד', מכל מקום זה דוקא אם הבורגנין עשויין באמת לצורך שומר השדה והפירות, אבל אם אינן עשויין לשומר השדה או הפירות, אלא שהעמיד שם בורגנין רק כדי שיוכל על ידו לעשות עיבור

בית חרושת אם נחשב בית להתעבר עם העיר

- חזון איש -

א. בחזון איש סי' ק"י (אות כ"ח ד"ה נראה) כתב דבית חרושת כיון שהוא בית המיוחד לעבודה, ואין בו משום פתא ולינה, דינו כאוצרות ואורות סוסים ובית הכנסת שאם אין להם בית דירה, שאינם מתעברים עם העיר. וכמו כן בית חרושת, אין להם דין בית לעיבור עיר, וכל שכן שאינו נחשב לבית לקבוע על ידו 'שם עיר'.

וכתב שם, דמה שהפועלים קובעין שם סעודתן, ואוכלין שם סעודה אחת ביום באמצע עבודתן, מסתבר דבזה לא נחשב בית דירה, כיון דעיקר הבנין לא נעשה לאכילה אלא למלאכה, והאכילה שם הוא בעל כרחם, שאין אוכלין שם כדרך שאוכלין בבית דירה.

בורגנין הוא דוקא כשיש בהם ארבע אמות על אמות, אלא שהוא חולק עליהם. וברבנו יהונתן (דף כ"ה: מזפי הרי"ף ד"ה ואין עושין) כתב ג"כ דמה שבורגנין מצטרפין לעיר היינו בבורגנין שהם רחבין ארבע על ארבע. ובספר מנחת פתים או"ח סי' שצ"ח תמה על דברי הדגול מרבבה הנ"ל שכתב בסתם דבורגנין אין צריך ד' על ד', ולא זכר שהריטב"א כתב שני דעות בזה, ושגם רבנו יהונתן כתב דצריך שיהא בו' ד' על ד'. ד]

ולאור האמור דבורגנין מתעברין עם העיר אפילו בפחות מד' על ד' כיון דהם ראויים לתשמישן, מסתפק בערוך לנו בסוכה שם (ד"ה מ"ט) לגבי סוכת החג בחג שאין בה ד' על ד' אם מתעבר עם העיר, שהרי סוכה שאין בה ד' על ד' ראויה לתשמישה לקיים בה מצות סוכה, ויש לומר דדומה לבורגנין, או יש לומר דכיון דבשאר השבתות אינה מתעברת עם העיר, הוא הדין בשבת שבתוך החג. ג]

אמנם בח"י הריטב"א שם מביא דיש שפירשו דהיתר עיבור עיר על ידי

- ב -

בגדר דין צריפין

הצריפין קלה ליעקר משם, משמע דאפילו אם הם קבועים שם במקום אחד אין להם דין עיר, דסוף סוף הרי קלה ליעקר, ודלא כדברי המג"א שכתב דאם נקבעו במקום אחד יש להם דין עיר.

הסיבה שצריפין אינן נחשב לעיר אם הוא מפני שהם נעשים מהוציא וערבה דרך ארעי, או מפני שלא הוקבעו להיות שם לזמן קבוע / הוקבעו שם לזמן ממושך / מבנה שעשוי מעצים ודעתו לפרקו אחרי זמן קצר / שיעור לזמן קביעות

- רש"י, מג"א, עבוה"ק, לבוש, א"ד, פמ"ג, כף החיים -

ולאור האמור יש להסתפק גם להיפוך, מהו הדין כשמקימים שטח של מבנים חזקים, על דעת שיהיו עומדים שם לתקופה קצרה בלבד, ובדעתם לפרקם אחרי כך, אם בזה נמדד תחום שבת כל אחד מפתח המבנה שלו, או מסוף השטח שנבנו עליו המבנים האלו. כי לפי המשמעות ברש"י ובשו"ע דטעם דיושבי צריפין אינן נחשבין כעיר הוא משום שהם אוהלים עשויים מהוציא וערבה, נמצא דכשעשוין כצורת שאר בנינים מקרשים חזקים, יש להחשיבם כעיר אע"ג שעומדים להתפרק אחר זמן מועט. אבל לפי דברי הרשב"א והמג"א דהטעם הוא משום שיושבים כאן זמן מה, ואח"כ הולכים למקום אחר, אולי הוא הדין במבנה העשוי בחוץ, דכשבדעתם לפרקם בקרוב, אינם חשובים כעיר.

ב. בגדר הדבר דצריפין אין להם דין בית שעל ידם תחשב עיר, הנה רש"י (ד"ה צריפין) מפרש דיושבי צריפין היינו שדרין בדירה של הוציא וערבה, ואינו נעשה בדרך קבע. וכן הביא דין זה בשו"ע סי' שצ"ח סעיף י' דיושבי צריפין דהיינו שיושבין באוהלים שעושין מהוציא וערבה, אין להם דין עיר. ולכאורה משמע בדבריהם שהחסרון של יושבי צריפין הוא מפני איכות בניית הבתים, שאינם בניינים מעצים ואבנים כדרך בנין. וכן משמע בלבוש שם סעיף י' שכתב דצריפין אין ישיבתם שם נחשב לשיבת קבע, כיון שהצריפין קלה ליעקר משם, והיינו שאינו נעשה בדרך בנין.

ובמה שכתב המג"א שתלוי אם יושבים לזמן של קבע או לא, מסתפק בפמ"ג שם בשיעור הזמן להחשב כקבע, אם נאמר שכל שקבוע למשך קיץ אחד יחשב לקבע, או דאפילו בשלושים יום יחשב לקבוע, והניח בצ"ע.

אמנם במגן אברהם שם סקט"ו מפרש מה שצריפין אין להם דין עיר מפני שאינם קבועים במקום אחד, אלא יושבים כאן זמן מה, ואח"כ הולכים למקום אחר, אבל אם הם קבועים במקום אחד דינם כעיר. וכן משמע בעבודת הקודש להרשב"א (שער ה' פרק ו') שכתב דיושבי צריפין אין להם קבע שהבתים עשוין מהוציא וערבה וחונין כאן מעט ונוסעין וחונין במקום אחר, וכן יושבי האוהלים במדבריות, מוודין להם מפתח ביתם. ה]

ובכף החיים סקס"ו מצדד דבשיעור שלושים יום נחשב קבע, אם אינם קבועים שם מחמת סיבה מיוחדת, כגון משום מרעה, אלא דאפילו כשיהא כלה המרעה עדיין יהיו יושבים שם, אבל אם הם קבועים שם רק מחמת סיבה, אין זה נחשב קבוע אפילו אם נקבעו לשלושים יום, ויעו"ש עוד.

והנה באליה רבא שם כתב דלפי דברי הלבוש הנ"ל דהטעם הוא משום

השלמות והוספות

בית שער ומרפסת וגינה במזוזה בפחות מדע"ד אינו משום שהן ראויין לתשמישן, אלא משום דחייב מזוזה בהם הוא משום שמשם נכנסין לבית דירה, ואע"ג שאין עליהם תורת דירה, וא"כ אין על זה סתירה מדברי הראשונים הנ"ל, כי אין טעמו משום שהם ראויין לתשמישיו, אלא מפני שהוא כניסה לבית דירה.

לעיר ולהרחיק התחלת המדידה, זה ודאי אינו כלום, יעו"ש. אמנם בשו"ת בית יצחק או"ח סי' מ"ט (אות ג') תמה עליו שהרי בתוס' להלן דף נ"ז. (ד"ה רב הונא) משמע דיש להתיר תחומין על ידי עשיית בורגנין בתוך התחום.

אכן שם כתב לגבי חייב מזוזה ברפת ולולין ואוצרות שהם חייבים אפילו בפחות מד' על ד', דכיון שהם ראויין לתשמיש גם בפחות מד' על ד', חייבין במזוזה, דאין צריך ד' על ד' אלא בבית דירה. והיינו שסברא זו כתבה לענין רפת לולין ואוצרות, שהם ראויין גם בפחות מד' על ד', ולכן חייבין במזוזה. והיינו, שהוא מחלק בין דירה העשויה לתשמיש האדם עצמו ובין תשמישי כליו, דדוקא תשמיש אדם צריך שיהא בו דע"ד, ואולי גם בבורגנין, אבל רפת ולולין שאינו עשוי לתשמיש אדם, אין צריך דע"ד.

ג] בשפת אמת שם נוטה לומר דמתעבר עם העיר, דכיון שיש לה שם דירה לענין סוכה חשוב דירה לכל דבר, וכמו שאמרו בסוכה דף ז': לענין מחיצה שאינה כשרה לשבת, דמכל מקום בשבת שבתוך החג מוג' דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת.

בית שער שאין בו ד' על ד' לגבי חייב מזוזה

- חמודי דניאל, מנחת פתים -

ה] ולדברי המג"א יתפרש דמה שכתבו רש"י והשו"ע שהם אוהלים שנעשו מהוציא וערבה אין זו הסיבה שלא להחשב עיר, אלא רק כנתנית טעם שלכן אין דירתן בדרך קביעות, כיון שמתחילה בנו אותו על דעת לעקרו. ובמג"א שם כתב דכן משמע בגמרא. ואולי כוונתו דכיון דבגמ' אי' דבני ישראל במדבר היו יושבי צריפין, אלא דאפ"ה היה שם שם עיר משום דכתיב על פי ה' יחנו, משמע דיעקר הדבר תלוי בקביעות המקום.

ה] בפתחי תשובה יו"ד סי' רפ"ו סק"א כתב בשם שו"ת חמודי דניאל מכת"י דאע"ג דבית שאין בו ד' על ד' פטור מן המזוזה, מכל מקום בית שער ומרפסת וגינה חייבין במזוזה אע"ג שאין בהם ד' על ד'. אכן במנחת פתים או"ח סי' שצ"ח תמה על זה, כי לכאורה זה תלוי בפלוגתא זו לענין בורגנין אם צריך שיהא בהם ד' על ד' או לא, דבשלמא לדעת הריטב"א דבורגנין כיון שראוי לתשמישו אין צריך שיהא ד' על ד', יש לומר דהוא הדין לגבי מזוזה בבית שער ומרפסת וגינה כיון שראויין לתשמישן בפחות מד' על ד' חייבין במזוזה, אבל להסוברים דבורגנין צריכין להיות ד' על ד' אע"ג שראויין לתשמישן, הוא הדין בבית שער וגינה ומרפסת.

אמנם לאחרונה נדפס חמודי דניאל מכת"י, ושם מבואר דהטעם הוא מחייב

השעה 8:00 בבוקר והנה החדשות התורניות:

הזדמנות היסטורית שלא היתה:
להבין ולהנות מדברי ה'שאגת אריה' גם באמצע יום העבודה!

כזאת לא היתה בישראל מאז ומקדם, כשנימים מקדם בכדי להבין את דברי רבותינו הראשונים האחרונים היה עלינו לעסוק במשך שעות על גבי שעות, וגם אז כולי האי ואולי כך נוצר מצב בו האנשים העמלים לפרנסתם, או לחילופין גם אכזבים אשר כל עסקם היה כלימוד ענין אחד, לא היה להם שמץ וידיעה בנושאים אחרים.

וגם כאשר נתחדשו המגמות, ולומדים הכירו חלקים נבחרים בש"ס, הרי שנושאים רבים ודברי ראשונים ואחרונים נשארו חתומים וחתם בתוך חתם.

אחרים, וגם כאשר נתחדשו המגמות, ולומדים הכירו חלקים נבחרים בש"ס, הרי שנושאים רבים ודברי ראשונים ואחרונים נשארו חתומים וחתם בתוך חתם.

וכעת בהגלות נגלות עלינו אור "להתוודע" בו יוכל הלומד להתענג ולהתודע בשיעורים קצרים לאור נושאים מעגונים מיידי יום ביומו בשמיעה ובקריאה

מה יתן לי "להתוודע" לחיים?

שאלות שיטן שבועיים

מבחנים בסגנון אמריקאי לשיטון הנלמד לחמן יעמדו לימים רבים

שאלת מיוחד שאל את הרב

מנויי המערכת נהגים משל'ת פורה ובהיר עם רבני המערכת

שיעור יומי מוקלט ומתעד

שיעור עיוני בנושא מרכזי ב-25/10 דק' לבחירה ע"י מנ"ש מפורסמים במגוון שפות

שיעור יומי בדיוור ישיר

שיעור כן 4 עמודים בנושא עיוני על הדף בעריכה בהירה

להצטרפות ומנויים: 02-990-40-01

נעמט דעם דף היומי צום קומענדיגן שטאפל...

שמועסט עס אויס!

מיט "להתוודע" וועט איר שפירן א גאר אנדערע טעם אין לימוד דף היומי. איר וועט זיך באקענען מיט פארשידענע נושאים, און האבן א געשמאק אין לעבן. איר וועט האבן די געלעגנהייט צו רעדן דערפון צו אנדערע, ענטפערן אויף חזרה שאלה-בויגנס, און דברי תורה וועלן זיין "מחודדין בפוך".

ווערט א מעמבער היינט, בלויז \$4 א חודש

44.203.5193544

www.lehisvada.com

להתוודע
מחמדי התורה בש"ס

יעדן טאג א פרישע נושא • שיעור יומי דורך בארימטע מגי"ש • הערליכע גליון • שאל את הרב • פראגע בויגן

Take the daf to a new level

Embark on a new path

The beautiful topics, which will be discussed in the lehisvada shiurim encompass the entire spectrum of Jewish daily life.

You will not be learning gemara by rote, you will start living the gemara! Your yiddishkeit, your Shabbos and Yomtov will take on a new dimension like never before.

TMC • 718.925.2300

LEHISVADA

מחמדי התורה בש"ס

BECOME A MEMBER FOR \$4 A MONTH

718.298.2416

www.lehisvada.com

NEW TOPIC DAILY • DAILY SHIUR TO LISTEN AND WATCH • BEAUTIFUL PAMPHLET • ONLINE FORUM • ASK THE RAV • QUESTION REVIEW SHEET

Sponsored by **RIZ**
AUTO LEASING